

ክታብት ጸረ ኮሮና ቫይረስ

— ኮሚርናቲ (ብዮንተክን ፋይዘርን)

ኮሮና ቫይረስ ኣብ ስርዓተ ምስትንፋስ ኣካላት ሕማም ዘምጽእ እዩ። ብዙሓት ሰባት ዋላ ሓንቲ ምልክታት ሕማም ወይ ስ ምልክታት ሕማም ዝርአዮም እኳ እንተኾነ ገለ ገለ ሰባት ግን ብኸቢድ ሕማም ይሓሙ እዮም። እቶም ብዕድመ ዝዓበዩን እቶም ካልእ ሕማም ዘለዎም ሰባትን ከቢድ ክሓሙ ወይ ሞት ንኸጋጥሞም ዘሎ ተኸእሎ ዓቢ እዩ። እቲ ክታብት ካብ ከቢድ ሕማም ኮሮና ምሕማም ይከላኸል እዩ።

ነዚ ክታብት እዚ ክወሃብ ዝኸእል መንገድ፡

እዚ ናይ ኮሮና ክታብት ዕድል እዚ ንኸሎም ኣብ ኖርወይ ዝነበሩ ብመንገዲ ሃገራዊ መደብ ክታብት ዝወሃብ እዩ። እዚ ክታብት ብናጻ ኮይኑ ብድሌትካ ዝውሰድ ከኣ እዩ።

ኣባይ ክኸተብ እኸእል ክኸተብ እኸእል፡

ኣብ መርብብ ገጽ ናይቲ ትነብረሉ ምምሕዳር (ኮሙነ) ዝወጽእ ሓበሬታ ብዛዕባ ክታብትን ንመን ከም ዝወሃብን፡ ብኸመይ ከም ዝትግበርን መዓስ ይካየድን ዝብሉ ሓበሬታታት ርኡ።

እቲ ክታብት ብኸምዚ መንገዲ እዩ ዝካየድ

እቲ ክታብት ኣብ ምናትካ (ላዕለዎይ ክፋል ኢድካ) ዝውጋእ እዩ። ቅድሚ ምኽታብካ ምሉእ ጥዕና ከምዘሎካን ቅድሚ ሕጂ ዝወስደካዮም ክታብታት ተጽብኦ ኣርኢኻ እንተ ኔርካን ክትሕተት ኢኻ። እንተድኣ ሕማም ኮሮና ሓሚምካ ኔርካ፡ ወይ ቅድሚ ሕጂ ናይ ኮሮና ክታብት ተኸብካ ኔርካ፡ ጥንስቲ እንተኾንኪ፡ ወይ ቍጥዕ ሰብነት (ኣለርጂ) ኣሎካ ኮይኑ፡ ወይ መድሃኒታት ትጥቀም እንተ ኾንካ ወይ ድማ ካልእ ጥዕናዊ ጸገማት ኣሎካ እንተኾይኑ ክትሕብር ዘከር። ነቶም ኣብ ከም ናትካ ኮነታት ዘለዉ ጉጅለ ዝምልከት መምርሕታት ንብዝሒ ዓቕን ክታብትን ፍልልይ ግዜ ኣብ ሞንጎ ክታብታት ሰዓቡ። ነዚ እቶም ኣብቲ ቦታ ክታብት ዝሰርሑ ክተሓጋገዙኻ እዮም። ነቲ ክታብት ኣብቲ ዝተመደበልካ ግዜ ክትወስዶ ኣገዳሲ እዩ። ሃንደበት እንተ ሓሚምካ ወይ ልዕሊ 38 ዲግሪ ረስኒ ኣልዩካ፡ እቲ ክታብት ክተሰጋግሮ ንቡር እዩ። ድሕሪ ክታብት ኣብቲ ዝተኸተብካሉ ቦታ እንተውሓደ ን 20 ደቓይቕ ክትጸንሕ ክንገረካ ንቡር እዩ።

እዚ ክታብት ብኸመይ እዩ ዝሰርሕ፡

እዚ ክታብት ዚ RNA-ልኡኽ ዝበሃል ኮይኑ (budbringer-RNA) ተምሳል ናይቶም ኣብ ኮሮና ቫይረስ ዘለዉ ቅርንባት (ኣእሻኹ) ዝሓዘ እዩ። እዚ ድማ ስርዓተ ምክልኻል ሰብነተና ሓደገኛታት ዘይኮኑ መለማመዲ ዝኾኑዎ ቅዳሕ ናይቶም ቅርንባት (ኣእሻኹ) ብምስራሕ ይለማመድም። በዚ መንገዲ እዚ ሰብነትና ነዚሓቶም ድሕሪ ምምሃሩ፡ እንተድኣ ብቲ ሓቀኛ ናይ ኮሮና ቫይረስ እንተ ተለኸፍና እቲ ስርዓተ ምክልኻል ሰብነትና ነቶም ቫይረስ ባዕሉ ይከላኸሎም። እቲ ብቲ ክታብት ኣቢሉ መልእኽቲ ሓዙ ዝመጸ RNA-ልኡኽ ኣብቲ ናይ ሰብነት መበቐላዊ ውርሻ ጉድኣት ከየሰዓበ ብቕልጡፍ ተሰባቢሩ ይጽረግ። እቲ ክታብት ህይወት ዘሎዎም ቫይረስ ዝሓዘ ስለ ዘይኮነ ናይ ኮሮና ቫይረስ ረኽሲ ኣይሰዕብን እዩ። እዚ ጸረ ኮሮና ክታብት ዚ ብኮሮና ንኸይትልከፍ ከም መካላኸሊ ዘገልግል እዩ። እዚ ንሓደ ድሮ ብሕማም ኮሮና ተጠቒዑ ዘሎ ሰብ ከም መሕከሚ ግና ኣየገልግልን እዩ።

እዚ ክታብት ማዕረ ክንደይ ውጽኢታዊ/ኢድማዒ እዩ።

እዚ ክታብት እዚ ከቢድ ሕማም ኮሮና ከይትሓምም ይከላኸል። እዚ ክታብት ቦቲ ሕማም ከይትልከፍ ወይ ናብ ካልእ ከይተመሓላልፍ ምሉእ ብምሉእ ኣይከላኸልን እዩ። ስለዚ ከኣ ነቲ ኣብቲ ቡብግዜኡ ዝወሃብ ምኽሪታት ምቑጽጻር ለቢዳ ክትሰዕሩ ኣገዳሲ።

ጎድናዊ ሳዕቤናት

እቶም ዝበዝሑ ጎድናዊ ሳዕቤናት ናይቲ ክታብት፡ ድሕሪ ክታብት ኣብ ዘሎ ቀዳሞት መዓልታት ዘጋጥሙ እዮም። እዚ ኮሮና ክታብት ብዝያዳ ካብቲ ኣብ ካልኣት ክታብታት ልሙዳት ዝኾኑ ንላዕሊ ጎድናዊ ሳዕቤናት የርኢ እዩ። እቲ ምልክታት ሕማም መብዛሕትኡ ግዜ ፈኩሲ ወይ መጠኑ ዝሓለወ ድሕሪ ሒደት መዓልታት ድማ ዝገድፍ ኮይኑ ገለ ገለ ግና ብርቱዕ ምልክታት ሕማም ይርኣዮም እዩ። ብዕድመ ዝነኣሱ ሰባት መብዛሕትኡ ግዜ ካብ ኣረጋውያን ሰባት ቀሩብ ዝሓየለ ጎድናዊ ሳዕቤናት ይርኣዮም።

እቶም ዝበዝሑ ዝተኸተቡ ኣብቲ ዝተኸተቡሉ ቦታ ቃንዛ ይሰምዖም። ካልኣት ንቡራት ጎድናዊ ሳዕቤናት ድማ ከም ድኻም፡ ሕማም ርእሲ፡ ቃንዛ ጭዋዳታት፡ ቀሩቀ ምባል (ኩንኩኒት)፡ ቃንዛ መሊጋግቦታትን ረስንን እዮም። እዞም ጎድናዊ ሳዕቤናት እዚኣቶም ድሕሪ እቲ ካልኣይ ዓቀን ክታብት ዝርኣዩ እዮም።

ከበድቲ ጎድናዊ ሳዕቤናት ሳሕቲ ዘጋጥሙ እዮም። ገለ ካብቶም ሳሕቲ ዘጋጥሙ ጎድናዊ ሳዕቤናት ነድሪ ጭዋዳ ልቢ (ምዮካርዲት) ከምኡውን ነድሪ ከረጺት ልቢ (ፔሪካርዲት) እዮም። እዚ መብዛሕትኡ ግዜ ድሕሪ እቲ ጋይ ዓቕን ክታብት መብዛሕትኡ ግዜ ከኣ ኣብ ኣባጽሕን መንእሲያትን ዘጋጥም እዩ። ከም ከቢድ ቀሩቀ ሰብነት ኩነ ነድሪ ልቢ ዝኣመሰለ ሳሕቲ ዘጋጥም ጎድናዊ ሳዕቤናት እንተ ኣጋጢሙ ሕክምና ክግበረሉ ይከኣል እዩ። ክሳብ ሕጂ ዘይተርኣዩ ሳሕቲ ዝርኣዩ ጎድናዊ ሳዕቤናት የለዉን ወይ ድማ ነዊሕ እዋን ድሕሪ ክታብት ከመጽኡ ዝኸለሉ ጎድናዊ ሳዕቤናት ክታብት የለዉን ኢልና ክንድምድም ኣይንኸእልን ኢና።

ጎድናዊ ሳዕቤን እንተ ኣሰዒቡላይ እንታይ ክገብር ኣለኒ።

ዘይተጸበኻዮ ብርቱዕ ወይ ንነዊሕ እዋን ዝጸንሐ ምልክታት ሕማም እንተ ተራእዩካ፡ ንኸትርኣን ሕክምናዊ ምኽሪ ንኸትረክብን ምስ ሓኪምካ ወይ ካልእ ናይ ጥዕና ባዕል ሞያ ክትራኽብ ይግባእ። ሰብ ሞያ ጥዕና፡ ብርቱዕ ወይ ዘይፍሉጥ ተጻብኢታት ኣጋጢሙ እሞ ሳዕቤን ናይቲ ክታብት እዩ ኢሎም እንተ ጠርጢርም፡ ንዝምልከቶም ክሕቡሩ ግዴታ ኣሎዎም። ንስኻ ባዕልኻውን ብመንገዲ ሄልሰኖርገ (helsenorge.no) መልእኽቲ ክትሰድድ ትኸእል ኢኻ።

ኩነታዊ ምጽዳቕ

እዚ ናይ ኮሮና ክታብት ዘብኣሽሓት ዝቐጻጸሩ ሰባት ክታብት ብምውሳድ ዝተሳተፉዎ፡ ተፈቲኑ ምርምራዊ መጽናዕቲ ተገይሩሉ እዩ። እዚ ክታብት ዘልከዕ ብኸምቲ ኣብ ካልኣት ዓይነት ክታብታት ዝግበር ምርምራዊ መጽናዕታት እዩ ተኸዩዱ። እቲ ናይ ምዕዛብ/ምክትታል ግዜ ግን ሓጺር እዩ። ስለዚ፡ ሰብ መዚ ጥዕና መድሃኒት ክጥቀም ዘፍቅዱ ነዚ ክታብት ዘኩነታዊ ምጽዳቕ ሂሳም ኣለዉ። እዚ ማለት ድማ ጥቕሚ ናይቲ ክታብት ካብቲ ጉድኣቱ ይዓቢ ከብል ዘኸእል እኹል ሓበሬታ ኣሎ ማለት እዩ። እንተኾነ ግና እተን ኣፍረየቲ ትካላት ክታብት ምርምራዊ መጽናዕታትን ክቐጽሎኣን ነቲ ዝእክቦኣ ሓበሬታታት ድማ ንሰብ መዚ መድሃኒት ብቐጻሊ ሓበሬታ ክህቦኣም ኣለዉን።

ኣየናይ ዓይነት ክታብት እየ ተኸቲብኩ።

እዚ ናይ ኮሮና ክታብት ምስ ወሰድካ ኣብቲ ሃገራዊ መመዝገቢ ክታብት፡ ማለት ኣብ SYSVAK ክምዝገብ እዩ። ነዚ ሓበሬታዚ ኣብ ሄልሰኖርገ (helsenorge.no) ክትረኽቡ ትኸእል ኢኻ።

ዝያዳ ክትፈልጥ ትደሊዮ።

ንኣኪምካ ወይ ነቶም ዝኸተቡኻ ወይ ካልኣት ሰብ ሞያ ጥዕና ተወከሶም። ከምኡውን ኣብ ናይ ፎልክሄልሰ ኢንቲቲቲቲት መርበብ ሓበሬታ ርኡ፡ <https://www.hi.no/kvp>

